

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૧૨૬૩/૧૯૯૮

ઈન

સ્પેશિયલ સિવિલ અપિલકેશન નં. ૪૦૧૦/૧૯૯૮

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી સી.કે. ઠક્કર

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી સી.કે. બુચ

=====

૧. શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	હા
--	----

૨. રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા
૩. શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪. શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	ના
૫. શું સિવિલ જજને પરિપત્રિત કરવામાં આવે કે કેમ?	ના

=====

રામભાઈ મણીલાલ પટેલ

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય માર્ગ વાહનવ્યવહાર નિગમ

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા તરફે મિ. કે.એસ. આચાર્ય

સામાવાળા નં. ૧ તરફે શ્રીમતી વાસવદત્તા ભટ્ટ (કેવિએટ પર)

=====

કોરમ : ન્યાયમૂર્તિ મિ. સી.કે. ઠક્કર અને

ન્યાયમૂર્તિ મિ. સી.કે. બુચ

ચુકાદાની તારીખ: ૧૭/૦૬/૧૯૯૯

મૌખિક ચુકાદો (સી.કે. ઠક્કર, ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા)

અપીલકર્તા તરફે વિદ્વાન વકીલ મિ. કે.એસ. આચાર્ય અને સામાવાળા નં.

૧ તરફે શ્રીમતી વાસવદત્તા ભટ્ટ (કેવિએટ પર) ને સાંભળ્યા.

આ અપીલ વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા સ્પેશિયલ સિવિલ અપિલકેશન નં. ૪૦૧૦/૧૯૯૮ ને સરસરી રીતે ફગાવી દેવા સામે દાખલ કરવામાં આવી છે. અપીલકર્તા મૂળ પિટિશનર હતા. તેઓ ગુજરાત રાજ્ય માર્ગ વાહનવ્યવહાર નિગમ, અમદાવાદ (જે હવે પછી "નિગમ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) માં કંડક્ટર તરીકે સેવા આપતા હતા. સદર નિગમનો એવો કેસ હતો કે ૧૯૯૧ માં તેઓ કચ્છ વિભાગમાં કંડક્ટર તરીકે કામ કરતા હતા. તારીખ ૧૧ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૯૧ ના રોજ તેઓ કડાણા-અમદાવાદ રૂટ પર ફરજ પર હતા. ચેકિંગ સ્કવોડે હાંસોલ ખાતે તેમની બસ ચેક કરી હતી અને એવું જણાયું હતું કે અપીલકર્તાએ એક મુસાફરને ટિકિટ આપી ન હતી. તેમણે છ મુસાફરોને ટિકિટ આપી હતી પરંતુ તે પંચ કરવામાં આવી ન હતી. તેમણે તમામ સાત મુસાફરો પાસેથી ભાડાની રકમ વસૂલ કરી લીધી હતી. વે-બિલ પણ બંધ કરવામાં આવ્યું ન હતું કે વે-બિલમાં ઉપરોક્ત ટિકિટોનો ઉલ્લેખ પણ કરવામાં આવ્યો ન હતો. તેમણે આ રીતે ગેરવર્તણૂક આચરી હતી અને ભાડાની રકમની ઉચાપત કરી હતી. તેમની સામે તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી જેમાં તેઓ દોષિત જણાયા હતા અને તેથી,

તારીખ ૧૮ ઓગસ્ટ, ૧૯૯૨ ના રોજ તેમને સેવામાંથી બરતરફ કરવામાં આવ્યા હતા. સદર હુકમથી નારાજ થઈને અપીલકર્તાએ લેબર કોર્ટનો આશરો લીધો હતો. જોકે, લેબર કોર્ટે તારીખ ૨૯ જાન્યુઆરી, ૧૯૯૮ ના રોજ સંદર્ભ (રેફરન્સ) નં. ૧૭૨/૧૯૯૭ ફગાવી દીધો હતો. સદર એવોર્ડથી નારાજ થઈને, અપીલકર્તાએ ઉપરોક્ત નંબરવાળી પિટિશન દાખલ કરી હતી અને વિદ્વાન સિંગલ જજે, વાદગ્રસ્ત ચુકાદા દ્વારા, તારીખ ૧૧ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૯૮ ના રોજ તેને ફગાવી દીધી હતી.

અપીલકર્તા તરફે વિદ્વાન વકીલ મિ. આચાર્યએ એવી રજૂઆત કરી હતી કે અપીલકર્તાનો કેસ ગેરવર્તણૂક અથવા રકમની ઉચાપતનો ન હતો. તેમના તરફથી કેટલીક ક્ષતિઓ અથવા બેદરકારી હોઈ શકે છે, પરંતુ કેસના તથ્યો અને સંજોગોમાં, બરતરફીની આકરી સજા જરૂરી ન હતી અને લેબર કોર્ટ તેમજ વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પુનઃસ્થાપન તેમજ આનુષંગિક લાભો ન આપીને રેકૉર્ડ પર સ્પષ્ટ દેખાતી ભૂલ કરવામાં આવી હતી.

રેકૉર્ડ પરથી તેમજ લેબર કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારણો પરથી, તે સ્પષ્ટપણે સાબિત થાય છે કે અપીલકર્તા દ્વારા ગેરવર્તણૂક આચરવામાં આવી હતી. તેમણે અમુક મુસાફરો પાસેથી ભાડાની રકમ લીધા પછી તેમને ટિકિટ આપી ન હતી. ભૂતકાળમાં પણ, ૨૭ જેટલી કસૂરો હતી જેમાંથી મોટાભાગની ભાડાની રકમ લીધા પછી ટિકિટ ન આપવા સંબંધિત હતી. કેટલાક કેસોમાં, પંચ ન કરેલી ટિકિટો મળી આવી હતી જે આપવામાં આવી હતી અને અપીલકર્તા દ્વારા

મુસાફરો પાસેથી પાછી લઈ લેવામાં આવી હતી. પંચ ન થયેલી ટિકિટો ફરીથી આપવાના હેતુથી વે-બિલ પણ બંધ કરવામાં આવ્યા ન હતા. તે તમામ તથ્યો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, લેબર કોર્ટે રેફરન્સ ફગાવી દીધો હતો, અને વિદ્વાન સિંગલ જજે સદર એવોર્ડમાં દખલગીરી કરી ન હતી.

વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ, કર્ણાટક સ્ટેટ રોડ ટ્રાન્સપોર્ટ કોર્પોરેશન લિ. વિરુદ્ધ બી.એમ. પાટીલ અને અન્ય, (૧૯૯૬) ૨ એલ.એલ.જે. ૫૩૬ માં કર્ણાટક હાઈકોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો. તે કેસમાં, એક કંડક્ટર ભૂતકાળની ૧૪૭ જેટલી કસૂરોમાં સંકળાયેલો હતો અને તેને સેવામાંથી બરતરફ કરવામાં આવ્યો હતો. લેબર કોર્ટ દ્વારા તેને પુનઃસ્થાપિત કરવાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો. સદર નિગમે હાઈકોર્ટનો આશરો લીધો હતો. સદર કોર્ટના સિંગલ જજે પુનઃસ્થાપન કાયમ રાખ્યું હતું. ફરરા ૬ થી ૧૧ માં, વિદ્વાન સિંગલ જજે નીચે મુજબ જણાવ્યું હતું :-

“૬. આ કેસમાં, જે ગેરવર્તણૂક માટે કામદારને આકરી સજા કરવામાં આવી છે તેનાથી માલિકને અત્યંત નહિવત નુકસાન થયું છે. આવા કેસોમાં ઉદ્ભવતો ગંભીર પ્રશ્ન, સજાની કાયદેસરતા ઉપરાંત, આવી ગંભીર સજા લાદવાની નૈતિકતાનો પણ રહેશે. સજા લાદતી વખતે માલિકે સૌપ્રથમ એ વિચારવું જોઈએ કે શું કસૂરવારે ગેરકાયદેસર લાભ મેળવવાના અને માલિકની આવકની ચોરી કરવાના ઇરાદા સાથે આ ગુનો કર્યો હતો? શું ૫૦ પૈસાનો લાભ મેળવવાના ઇરાદાથી કામદારે હાલની ગેરવર્તણૂક

કરી હતી? શું તે એટલી વંચિત પરિસ્થિતિમાં હતો કે તે ૫૦ પૈસાની નજીવી રકમનો ગેરકાયદેસર લાભ મેળવવા માંગતો હતો? બસમાં કેટલા મુસાફરો મુસાફરી કરી રહ્યા હતા અને શું એ શક્ય છે કે તે આકસ્મિક રીતે ટિકિટ આપવાનું ચૂકી ગયો હોય? શું એ શક્ય નથી કે જ્યારે તે ટિકિટ આપવાની પ્રક્રિયામાં હતો ત્યારે તે બે વ્યક્તિઓ બસમાં ચઢી હોય? આપણી સમક્ષ આવતા ઘણા કેસોમાં, મંજૂર કરેલ સંખ્યા કરતાં વધુ મુસાફરો ભરેલી બસોમાં આવી ચૂક થાય છે. મંજૂર સંખ્યા કરતાં ઘણા વધુ મુસાફરો સાથે મુસાફરી કરતી બસમાં મુસાફરોને ટિકિટ આપતી વખતે કંડક્ટર દ્વારા કરવામાં આવેલી માનવીય ભૂલના આ કેસો હોઈ શકે છે. શિસ્ત સત્તાધિકારીએ બરતરફીની આકરી સજા ફટકારતાં પહેલાં સમસ્યાના તમામ તથ્યો ધ્યાનમાં રાખવા જોઈએ.

૭. ઉપર મુજબની ગેરવર્તણૂક ઘણા કિસ્સાઓમાં જાણીજોઈને કરવામાં આવતી નથી. એવી કલ્પના કરવી અતિશયોક્તિભરી છે કે કોઈ કામદાર પોતાની નોકરીના જોખમે થોડા રૂપિયા મેળવવા માટે જાણીજોઈને ટિકિટ આપવાનું ચૂકી ગયો હશે. મોટે ભાગે, થોડા રૂપિયા મેળવવાની તેની ઇચ્છા કરતાં બસમાં ભીડને કારણે તે ટિકિટ આપવાનું ચૂકી જાય છે. જે આપત્તિ આવી શકે છે તે જેને રોકવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવે છે તેના કરતાં વધુ ગંભીર છે. પ્રથમ તે કર્મચારી પર આવે છે. તે બેરોજગાર બની જાય છે. તે એક મુકદ્દમાને જન્મ આપે છે જે હાલની પદ્ધતિમાં વર્ષો સુધી

ચાલે છે અને આખરે એક અસંતુષ્ટ કર્મચારી પેદા કરે છે. વાસ્તવમાં આવી કોઈપણ સજાનો સાચો ભોગ કામદારનું પરિવાર બને છે જેનું ગુજરાન ચલાવનાર બેરોજગાર બને છે. તેમના માટે ભવિષ્ય અંધકારમય બની જાય છે અને પરિણામે તે સમાજ માટે જેને સુધારવાનો ઇરાદો છે તેના કરતાં વધુ મુશ્કેલી ઊભી કરે છે.

૮. તે ઉપરાંત, મેનેજમેન્ટ પણ બીજી રીતે ગુકસાન ભોગવે છે. જ્યારે કામદારને બરતરફ કરવામાં આવે છે, ત્યારે ફરજો બજાવવા માટે તેની જગ્યાએ કોઈ અન્ય વ્યક્તિને મૂકવી પડશે. અને જો કામદારને આખરે પાછલા વેતન સાથે પુનઃસ્થાપિત કરવાનો હુકમ કરવામાં આવે તો વાસ્તવમાં બમણી ચૂકવણી થશે એટલે કે એક જ કામ માટે બે વ્યક્તિઓને ચૂકવણી કરવી પડશે. જાહેર ક્ષેત્રના સાહસના કિસ્સામાં આ ગુકસાન સામાન્ય માણસ, કરદાતા પર જાય છે.

૯. તો પછી પ્રશ્ન એ થશે કે ભૂતકાળનો ઇતિહાસ ધરાવતા કંડક્ટરના કિસ્સામાં (જેમ કે હાલના કેસમાં છે), શું માલિકે તેની અવગણના કરવી જોઈએ? આ એક એવો કેસ છે, જેનો ઉપાય માલિકે પોતે શોધવો જોઈએ અને તેનો ઉકેલ શોધવો મુશ્કેલ નથી. ટિકિટ વગરના મુસાફરના કિસ્સામાં મેનેજમેન્ટે તેમના પર દંડ લાદીને તેને રોકવા માટે એક પદ્ધતિ તૈયાર કરી છે. જે ઉદ્દેશ્યથી આ કરવામાં આવે છે તે એ છે કે જેથી તે ટિકિટ વિના

બસમાં મુસાફરી કરવાનું પુનરાવર્તન ન કરે. આ પદ્ધતિ ચોક્કસપણે એવા કંડક્ટર પર દંડ લાદવાની વિચારી શકાય કે જે નિગમની આવકની જાણીજોઈને ચોરી કરતો જણાય.

૧૦. આપણે નોંધી શકીએ છીએ કે ટિકિટ ન આપવાના આ તમામ કેસોમાં, આપણે એ હકીકત ધ્યાનમાં લઈ શકીએ છીએ કે ગેરવર્તણૂક આચરવામાં બે પક્ષકારો જોડાય છે એટલે કે કંડક્ટર અને મુસાફર. જો કંડક્ટર ગેરકાયદેસર લાભ મેળવવા માંગતો હોય, તો તેણે ભાડું વસૂલવું પડશે અને ટિકિટ આપવામાં નિષ્ફળ જવું પડશે. આવી સ્થિતિમાં, બસમાં ચઢતા મુસાફરે કંડક્ટરને સહકાર આપવો જ જોઈએ. જો તેણે સહકાર આપવો હોય, તો તે કંડક્ટરથી પરિચિત હોવો જોઈએ અને તેણે નિરીક્ષણ સ્ટાફ દ્વારા પકડાઈ જવાના સંજોગોમાં દંડ ચૂકવવાના જોખમે ગેરવર્તણૂક આચરવામાં પક્ષકાર બનવા સંમત થવું જોઈએ. એવી કલ્પના કરવી અતિશયોક્તિભરી છે કે કંડક્ટર વિવિધ તબક્કે બસમાં છૂટાછવાયા મુસાફરો ચઢે ત્યારે અને જેમ બને તેમ નિગમની આવકની ચોરી કરવાનું ષડયંત્ર રચશે. જો કંડક્ટર ટિકિટ ન આપીને ગેરકાયદેસર લાભ મેળવવા માંગતો હોય, તો મુસાફરે તેમાં સંમત થનાર પક્ષકાર બનવું પડે. આ ખરેખર અસંભવિત છે. તેથી, છૂટાછવાયા ક્ષતિઓના કેસોમાં શંકાનો લાભ એ હોવો જોઈએ કે ટિકિટ ન આપવાની બાબત આકસ્મિક હોઈ શકે છે.

૧૧. તેથી શિસ્ત સત્તાધિકારીએ બરતરફીની સજા માત્ર અત્યંત ગંભીર કેસો માટે જ અનામત રાખવી જોઈએ. આ તે બાબત છે જ્યાં શિસ્ત સત્તાધિકારી દ્વારા વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ આવે છે. તે રોબોટની જેમ વર્તી શકે નહીં અને વર્તવું જોઈએ નહીં, તેનો ન્યાય માનવતા અને સમજણથી ઘડાયેલો હોવો જોઈએ. તેણે ખરેખર દરેક કેસનું તેના પોતાના ગુણદોષ પર મૂલ્યાંકન કરવું જોઈએ. ભૂતકાળના કોઈ પ્રસંગે કસૂરવારે અમુક ચોક્કસ રીતે વર્તન કર્યું હોઈ શકે તે હકીકતનો અર્થ એ નથી કે તે ચોક્કસ પ્રસંગે પણ તેણે માલિકને નુકસાન પહોંચાડવાના ઇરાદા સાથે વર્તન કર્યું હશે. દરેક તથ્યનો નિર્ણય સદર આક્ષેપો અંગેના પુરાવાના સંદર્ભમાં થવો જોઈએ અને તે આક્ષેપો નિર્ણયનો આધાર હોવા જોઈએ. બની શકે કે, કામદારનું ભૂતકાળનું વર્તન એ ધારણા બાંધવા માટેનું કારણ હોઈ શકે કે કસૂરવાર ગેરવર્તણૂક આચરવાની વૃત્તિ ધરાવતો હોઈ શકે અને લાદવામાં આવનાર સજાની માત્રા નક્કી કરવા માટે હોઈ શકે. પરંતુ તે પોતે જ, કામદારનું હાલનું વર્તન એ ગેરવર્તણૂક છે તેવું ઠરાવવા માટે કોઈ આધાર પૂરો પાડી શકતું નથી.”

અમે બી.એમ. પાટીલના કેસમાં કર્ણાટક હાઈકોર્ટના સિંગલ જજ દ્વારા નિર્ધારિત કરાયેલા કાયદા સાથે, ખાસ કરીને તેમાં કરવામાં આવેલા વ્યાપક અવલોકનો સાથે સંમત થવામાં અસમર્થ છીએ. જ્યારે ઉપરોક્ત ચુકાદો વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ ટાંકવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે વિદ્વાન સિંગલ જજે જણાવ્યું

હું;

“હું આદરપૂર્વક એટલું જ કહી શકું કે આવા તથ્યોમાં આવો અભિગમ અપનાવવા માટે હું તૈયાર નથી.”

અમે વિદ્વાન સિંગલ જજ સાથે સંપૂર્ણ સહમત છીએ અને તેમના મતને મંજૂર રાખીએ છીએ. કેસના તથ્યો અને સંજોગોમાં, અમને વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમમાં કોઈ ક્ષતિ જણાતી નથી. તેથી, અમે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ ફગાવી દઈએ છીએ. ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ નથી.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.